

16/11

Ambassadör Hägglöfs politiska roman

har blivit en mindre bokhandelssuccés och skall nu även gå som följetong i Vecko-Journalen. Det är väl förstället att boken blir såld, fastän den sannoligen inte gjorde någon lycka hos kritiken: härtill bidrar att författaren från början var anonym, men sedan efter några dagar framträdde, att bokens karaktär av nyckelroman är uppenbar och att den innehåller en hel del skabrösa episoder som en del folk med mycket god vilja kan avnjuta som pornografi.

Ett problem i samband med boken har tidigare inte diskuterats. På flera ställen talas om utformade engelska planer på väldiga sabotage mot svenska kommunikationer och svenska gruvföretag; den bekanta Rickmanaffären tycks skynta. Ibland tror man rent av att denna sak skall bli ett huvudmotiv i romanen, men småningom tycks författaren ha glömt bort den. Då boken i så stor utsträckning bygger på och endast lätt camouflerar faktiska händelser, måste man anta att så också är förhållandet i detta fall. Har hr Hägglöf under sitt arbete som minister och diplomat under kriget fått reda på sådana planer från engelsk sida och är ett av hans syften med boken att upplysa oss på denna punkt? Ett positivt svar på denna fråga ligger nära till hands, allra helst som författaren säger att hans syfte har varit att ge upplysning om viktiga utrikespolitiska problem. Å andra sidan förefaller det otroligt att Sveriges ambassadör i London skulle anse det rimligt att införa en svensk allmänhet, om också på ett förtäckt sätt, yppa hemliga förhållanden och därmed egga till misstro och kritik mot det land där han representerar Sverige. Hr Hägglöf kan möjligen svara att det här är fråga om en roman och att han alltså inte står för riktigheten i några uppgifter. Men ett sådant svar gör saken ännu konstigare. Dels är det ostridigt att hr Hägglöf i sina politiska skildringar i regel blott lätt omskriver vad som verkligen försiggått. Dels är det anmärkningsvärt att han, om han verkligen på en punkt i detta sammanhang uppträder som diktare, begagnar sin fantasi till ett angrepp mot engelska tjänstemän och myndigheter — eftersom svenska läsare måste föreställa sig att han bygger på fakta.

16/11

HITLER

Hitler talar på ett friluftsmöte i München en vinterdag i början på 20-talet.

DEN ENGELSKE forskaren Alan Bullocks nyss utgivna arbete *Hitler, A Study in Tyranny* (Odhams Press Limited, 25 sh.) har i flera recensioner betecknats som ett standardverk med utsikt att bli bestående för årtionden framåt. I det hela kan lovorden anses väl motiverade. Denna bok på över sju hundra sidor bygger på så gott som allt tillgängligt material av värde, objektiviteten i den faktiska framställningen är aktningvärd, och många analyser är intelligenta och klarläggande. Likväl blir man i viss mån missräknad. Detta beror kanske delvis på att arbetet alltför mycket blivit en nazismens och det nazistiska Tysklands historia, inte en teckning av Hitlers karaktär och handlande. Viktigare är att det åtminstone för närvarande inte tycks vara mycket nytt att säga om Hitler; man känner igen nästan allt från tidigare skildringar. Men det väsentliga är helt enkelt att denne man, som under tolv år höll världen i spänning, på ett egendomligt sätt verkar ointressant. Man har intrycket att han knappast existerade som privatperson; han skrev inga brev, förde inte några intima samtal, hans ändlösa monologer i kretsen av anhängare och underlydande är propaganda lika mycket som de offentliga talen. Vad tänkte och kände han i ensamheten? Man misstänker att han alltid gnagde på de fraser som han serverade yttervärlden, att hela

hans jag var förbittring, hets och maktbegär. Napoleon, Metternich och Bismarck är brett mänskliga i jämförelse med denna förtätning av tråkighet, tarvlighet och illvilja; även storheten i det sataniska, det besviket upproriska, saknas, och det vore därför alltför vänligt att kalla Hitler en politikens Genet.

Det bestående intrycket, skriver Bullock, är sinnets vulgaritet, föreningen av banalitet och brutalitet, av fräckhet och okunnighet. De stora tillgångarna var ett hat mot allt och alla, som formades under ungdomsårens misslyckanden, en egoism som närmade sig det sinnessjuka samt en politisk begåvning som främst bestod i ohämmad demagogi och en självfallen inriktning på att lura sin omgivning. "Ideologin" var främst den missförstådda darwinism som går ut på att den starkaste är den bästa eller all makt är rätt; fördomarna i fråga om raser och folk uppstod genom att denna tro på makten befruktades av gängse kvasivetenskapliga teorier.

Enligt Bullock skulle man knappast kunna tala om idealism hos Hitler. Ordet är så vagt och så urholkat genom den s. k. djuppsykologiska analysen att man använder det med tvekan. Men om med idealism menas helt enkelt en identifikation med generella föreställningar, lär det inte vara möjligt att bestrida Hitlers idealitet. Han trodde sannolikt på något allmänt sätt på tyskarnas överlägsenhet, även om denna tro var så egocentrisk att han kunde betrakta det egna folket som ett redskap och i oppositionella teckningar såg undermänniskor. Hos Karl XII, Napoleon och många andra folkhjärtar möter samma sorts "patriotism"; det är en känsla som väl går samman med hårdhet och till och med hat mot nationen då denna inte anses "värdig", då den kort sagt inte blint lyder ledaren. Och framför allt var Hitler ärlig då han föraktade och fördömde andra folk, särskilt slaver och judar. Det väsentliga är att dessa föreställningar och känslor förenades med en så exceptionell brist på medlidande, med en så total känslökyla. Välvilja fanns bara mot hundar och slavar; miljonerna mördade och torterade var likgiltiga, och Hitler avnjöt på film de efter revoltförsöket i juli 1944 avrättade motståndarnas dödskamp.

Denne man inkarnerade den låga ondskan, inte det tyska folket. Ledare av det nazistiska partiet blev han utan större svårighet; i denna grupp av misslyckade och catilinariska existenser hörde Hitler till eliten. Det märkliga var att denna grupp genom en kris av förut okänd omfattning kunde för många framstå som nationens räddare. Just genom sin